

doc. Ing. Emília Jakubíková, CSc.

Ekonomická fakulta TU v Košiciach, Nemcovej 32, 040 01 Košice

OPONENTSKÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Autor: Ing. MVDr. Ján Buleca, PhD.

Názov práce: DIFERENCIÁCIA ÚROVNE PRÍJMOV DOMÁCNOSTÍ V KRAJINÁCH VYŠEHRADSKEJ SKUPINY

Odbor: 3.3.6: financie, bankovníctvo a investovanie

Na základe vymenovania za oponentku habilitačnej práce Ing. MVDr. Jána Bulecu, PhD. v odbore 3.3.6 financie, bankovníctvo a investovanie predkladám spracovaný posudok.

Obsahom predloženej habilitačnej práce sú príjmy domácnosti v bývalých socialistických krajinách (V 4), ktorým naša domáca literatúra zatiaľ nevenovala dostatočnú pozornosť. V podmienkach socializmu každý občan mal zákonnú povinnosť pracovať, čo mu zabezpečovalo pravidelný príjem, na ktorý sa aj spoliehal. V súčasných podmienkach trhovo-orientovanej ekonomiky pri fungujúcom trhu práce sa podmienky zabezpečenia pravidelnosti príjmov radikálne zmenili, na čo nie každý občan dokázal adekvátne reagovať o to viac, že Slovensko od svojho vzniku neustále bojuje s vysokou mierou nezamestnanosti, čo vedie k narastajúcej zadlženosti domácnosti. Z krajín strednej a východnej Európy sa slovenské domácnosti, ako uvádza autor, zadlžujú najrýchlejšie a tento trend bude zrejme ešte ďalej pokračovať. Opodstatnené sú preto otázky, ktoré si autor kladie: Je príjem slovenských domácností dostatočný na splácanie týchto dlhov? Aká je štruktúra príjmov našich domácností v porovnaní s okolitými krajinami? Aké sú trendy rovnomernosti rozdeľovania príjmov v spoločnosti? Z uvedených dôvodov preto považujem v práci riešenie problematiku za veľmi aktuálnu, ktorou – hlavne v našich podmienkach je žiaduce sa seriózne zaoberať.

Hlavným cieľom predkladanej práce (s. 61) bola analýza a porovnanie výšky, štruktúry a nerovnosti príjmov a ich dynamiky, ako aj zhodnotenie vplyvu vybraných makroekonomických indikátorov a ďalších ukazovateľov na príjmy jednotlivcov a domácnosti v krajinách Vyšehradskej skupiny v období zisťovania EU SILC 2005–2013. Na dosiahnutie uvedeného cieľa autor si vytýčil viacero dôležitých čiastkových cieľov, ktoré riešil s využitím celého radu, podľa mňa, vhodne zvolených metód uvedených v kapitole 4 (Materiál a metodika).

Tematicky je predložená habilitačná práca rozdelená na do štyroch kapitol, úvodu a záveru, ktoré na seba logicky nadväzujú a riešia vytýčené ciele.

Teoretická časť obsahuje doterajšie poznatky publikované v zahraničnej a domácej odbornej literatúre a prípadových štúdiách. Uvádzaná rôznosť názorov na kvantifikáciu diferenciacie a rozdielnosti príjmov (Lorenzova krivka, Giniho index, Petrov index, Ricci-Schutzov index, Hooverov index, Theilov index nesúlady s jeho výhodnou rozložiteľnosťou, Atkinsonov index nerovnosti s jeho parametrom citlivosti, Palmov index a ďalšie), skúmanie faktorov príjmových nerovností životného cyklu domácnosti, ako i ich klasifikácii a tiež lineárneho a cyklického prístupu k životu dokazuje obťažnosť a náročnosť skúmanej problematiky. V ďalšej časti danej kapitoly sa autor venuje makroekonomickým aspektom skúmanej problematiky, pričom pozornosť venuje aj súčasnej demografickej situácii na Slovensku a vo svete a sledovaniu socioekonomickej situácie obyvateľstva. Určenie socioekonomickej charakteristiky populácie v rôzne veľkých územných jednotkách je v prípade Slovenska vyznačujúceho sa významnými regionálnymi diferenciami zvlášť dôležité, a to tak z hľadiska praktického, ako aj poznávacieho. Celá druhá kapitola predstavuje veľmi dobrý základ pre nosnú analytickú časť práce, ktorú obsahujú piata kapitola a závery.

Originálne výsledky dosiahnuté autorom práce obsahuje nosná piata kapitola zaoberajúca sa analýzou distribúcie príjmov jednotlivcov a domácností, dynamiky vývoja a vplyvu vybraných makroekonomických a mikroekonomických faktorov na vývoj objemu a štruktúry príjmov v krajinách Vyšehradskej skupiny v období zisťovania EU SILC 2005–2013 a ich zhodnotením.

Pozitívne hodnotím analýzu váženia a kalibračných váh. Jednoduché zovšeobecnenie informácií z výberových zisťovaní by mohlo viesť ku skresleniu, preto je potrebné údaje prepočítať pomocou iteračnej metódy kalibrácie váh. Využitie takýchto údajov s následnou vhodnou modifikáciou váh štúdie umožňuje aplikáciu výsledkov sledovanej vzorky na štruktúru populácie. Váženie ako významná zložka procesu zisťovania navyše kompenzuje nerovnaké pravdepodobnosti výberu a skreslenie z dôvodu absencie údajov. Avšak hlavnou nevýhodou váženia je, ako správne poukazuje autor, nárast rozptylu). Zníženie rozptylu výberu možno očakávať v prípade, že sú kalibračné premenné korelované s cieľovými premennými zisťovania.

Hodnotenie vplyvu aplikácie najčastejšie používaných ekvivalenčných stupníc, ako sú Oxfordská (tzv. OECD), modifikovaná Oxfordská - používaná Eurostatom a odmocninová škála na výšku potrieb domácností, zohľadňujú početnosť a vekovú štruktúru domácností vyjadrenú prostredníctvom ich ekvivalentnej veľkosti. Otázka rovnomernosti distribúcie poukazuje na prehĺbovanie priepasti medzi chudobnými a bohatými. V práci je prostredníctvom indexov

príjmovej nerovnosti porovnaná nerovnosť príjmov v krajinách V 4. V záverečnej časti práce bol analyzovaný vplyv vybraných parametrov databázy EU SILC :pohlavie; región; dĺžka pracovnej praxe; stupeň urbanizácie; vzdelanie; postavenie v zamestnaní; podiel nezamestnaných, dôchodcov a neaktívnych členov k celkovému počtu členov domácnosti; a ekvivalentná veľkosť domácnosti na výšku ekvivalentných disponibilných príjmov s využitím metódy OLS a kvantilovej regresie.

Voľba metodologického aparátu a metód vedeckého skúmania bola zvolená vhodne, čo priviedlo autora k zaujímavým výsledkom, ako aj ďalším otázkam podnecujúcim novú diskusiu.

Práca predstavuje ucelené skúmanie s celým radom originálnych výsledkov, dosahuje veľmi dobrú odbornú a vedeckú úroveň. Je písaná zrozumiteľne a logicky. Po formálnej stránke pripomienky nemám.

Pri niektorých problémoch by bol vítaný aj vlastný názor autora, ako napr. pri inštitúte minimálnej mzdy.

Na základe vyššie uvedeného môžem konštatovať, že predložená habilitačná práca Ing. MVDr. Jána Bulecu, PhD., „DIFERENCIÁCIA ÚROVNE PRÍJMOV DOMÁCNOSTÍ V KRAJINÁCH VYŠEHRADSKEJ SKUPINY“ tak po obsahovej, ako aj formálnej stránke spĺňa požadované náležitosti v zmysle vysokoškolského zákona a interných kritérií Ekonomickej fakulty Technickej univerzity v Košiciach uplatňovaných pri habilitačných prácach. Po komplexnom hodnotení ju odporúčam na ďalšie konanie a po úspešnej obhajobe pred Vedeckou radou Ekonomickej fakulty TU v Košiciach súhlasím s udelením vedecko-pedagogického titulu „docent“ v odbore 3.3.6 financie, bankovníctvo a investovanie.

V Košiciach, 10.02.2017

doc. Ing. Emília Jakubíková, CSc.